

ZWIĄZEK TRANSGRANICZNY EUROREGION BUG

Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug w Lublinie

Sekretariat Stowarzyszenia w Chełmie

ul. Plac Niepodległości 1, 22-100 CHEŁM

tel.: (082) 563 06 54, fax: (082) 563 07 42

e-mail: euroregion.bug@poczta.tebo.net

ZBIORCZY RAPORT KOŃCOWY

FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW

DLA PROGRAMU NARODOWEGO PHARE 2001

1. WPROWADZENIE

Fundusz Małych Projektów, zarządzany przez Euroregion Bug utworzono w 1998 r., w ramach pierwszej edycji Zintegrowanego Programu dla Polskiej Granicy Wschodniej. Euroregion dysponował wówczas ogólną kwotą dotacji w wysokości 120 000,00 EUR.

Od 2000 r. zarządzanie Funduszem przejęło Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug (SSERB), w charakterze jednostki wdrażającej na granicy polsko-ukraińskiej i polsko-białoruskiej w obszarze terytorialnym Euroregionu Bug.

Na realizację Funduszu Małych Projektów w ramach Narodowego Programu Polski 2001 - Polska Granica Wschodnia przeznaczona została kwota 2 000 000,00 EUR, z czego na realizację projektów na terenie Euroregionu Bug przez Stowarzyszenie wydzielono kwotę **500 000,00 EUR**. W wyniku naboru do tej edycji Funduszu w Euroregionie Bug ostatecznie zakontraktowano **98,51%** tej kwoty, tj. **492584,46 EUR**.

2. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną na zarządzanie przez SSERB powyższą dotacją stanowiła Umowa Zlecająca Realizację Zadania Państwowego dotyczącego Realizacji Funduszu Małych Projektów w ramach Narodowego Programu Polskiego 2001, zawarta pomiędzy Władzą Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej PHARE (WWPWP) a Stowarzyszeniem Samorządów Euroregionu Bug. Niniejsza umowa wygasła z dniem 15 grudnia 2004 r.

Zgodnie z postanowieniami ww. umowy Stowarzyszenie przeznaczyło całość wydzielonych środków na dofinansowanie małych projektów euroregionalnych, wyłonionych w drodze konkursu, wg zasad określonych w Wytycznych dla Wnioskodawców Funduszu Małych Projektów Programu Współpracy Przygranicznej Phare, Narodowego Programu Polski 2001.

Realizując powierzone mu zadanie, Stowarzyszenie, mocą umowy, zobligowane zostało do działania zgodnego z postawieniami:

1. Memorandum Finansowego,

2. Podręcznika Systemu Zdecentralizowanej Realizacji wraz ze zmianami wynikającymi z Praktycznego Przewodnika po procedurach zamówień publicznych i grantach w ramach funduszy przedakcesyjnych,

3. Wytycznych dla wnioskodawców w ramach tej edycji funduszu,
4. przepisów prawa polskiego,
5. Rozporządzenia Rady UE nr 1266 z dnia 21 czerwca 1999 (1266/1999/WE) dotyczącego koordynacji pomocy dla krajów starających się o przyjęcie do Unii Europejskiej w ramach strategii przedakcesyjnej i zmiany Rozporządzenia (EEC) Nr 3906/89.

Do zadań Stowarzyszenia w ramach tej edycji Funduszu należało:

1. Dokonywanie wszelkich czynności faktycznych i prawnych w zakresie zarządzania, planowania, koordynacji, monitorowania i sprawozdawczości;
2. Nadzorowanie przestrzegania przez beneficjentów wymogów ustalonych przez Komisję Europejską w zakresie przeprowadzania przetargów, przygotowywania i zatwierdzania umów oraz płatności;
3. Regulowanie płatności za realizowane umowy;
4. Nadzór nad prawidłowością wykorzystania przez beneficjentów przyznanych środków;
5. Sporządzenie raportu końcowego z realizacji edycji funduszu;
6. Przestrzeganie wymogów Rozszerzonego Zdecentralizowanego Systemu Realizacji Programów Phare (EDIS);
7. Zapewnienie istnienia i stosowania pisemnych procedur wdrażania, ustanowienia efektywnego systemu kontroli wewnętrznej zabezpieczającej poprawność podejmowanych działań, dokonywania niezwłocznych korekt procedur wewnętrznych zgodnie ze zmieniającymi się regulacjami i wymaganiami oraz w wyniku zaleceń podmiotów uprawnionych do kontroli w tym zakresie.

Edycja PHARE 2001 była trzecią edycją FMP dla Euroregionu Bug. Przy jej wdrażaniu zaangażowanych było czterech pracowników Biura Stowarzyszenia, tj. Kierownik Biura, dwóch specjalistów oraz główny księgowy.

3. OPIS WYBORU PROJEKTÓW

Ewaluacji Komisji Oceniającej (w dniach 5 –6 czerwca 2003r.) poddano 57 projektów. W trakcie oceny odrzucono z przyczyn formalnych i technicznych 21 wniosków, do dofinansowania rekomendowano 35 projektów, w tym 3 z listy rezerwowej. Ostatecznie zatwierdzono 32 wnioski, na łączną kwotę grantu 499852,05 eur. W trakcie podpisywania umów grantowych jeden z beneficjentów wycofał się z realizacji projektu. Impreza o dofinansowanie której wnioskował beneficjent odbyła się przed zatwierdzeniem wniosków przez PKE, co uniemożliwiło jej późniejsze sfinansowanie ze środków Phare.

Zakontraktowano kwoty zgodnie z zaleceniami PKE zawartymi w dwóch GEL (z 5.09.2003 oraz 05.12.2003). Zastosowano się do rekomendacji w zakresie zmian dotyczących poszczególnych pozycji budżetów, jednak w kilku przypadkach ostatecznie zakontraktowane kwoty różnią się od wymienionych w GEL ze względu na błędy rachunkowe popełnione przez PKE (np. w przypadku zmniejszenia oddzielnej linii budżetowej, gdy łączna wartość kosztów kwalifikowanych automatycznie się zmniejszała, PKE nie dokonało stosownej korekty Kosztów Stałych beneficjenta – przy wymogu max. 7% łącznych kosztów kwalifikowanych). Umowy grantowe z beneficjentami podpisywano w okresie wrzesień – listopad 2003 r. Wydłużony okres podpisywania umów spowodowany był przedłużającym się procesem ostatecznej akceptacji Global Endorsement List (GEL) przez Komisję Europejską.

Zgodnie z obowiązującymi procedurami Stowarzyszenie przeprowadziło w ramach tego naboru 2 szkolenia dla wnioskodawców (informacyjne – w dniu 11 kwietnia 2003r. i rozliczeniowe – w dniu 21 listopada 2003r.).

Harmonogram działań w ramach FMP PHARE 2001:

Działanie	Data
1. Umowa SSERB z WWPWP	11.02.2003r.
2. Ogłoszenie o naborze projektów	20.03.03
3. Szkolenie dla aplikantów	11.04.2003 r.
4. Posiedzenie Komisji Oceniającej	5-6.06.2003 r.
6.Zatwierdzenie projektów: -pierwsza GEL	5.09.2003
-druga GEL:	5.12.2003
6. Szkolenie dla beneficjentów	21.11.2003 r.
7. Okres realizacji projektów	29.09.2003r.-29.09.2004r.
8. Przekazanie ostatniej płatności beneficjentowi	Grudzień 2004 r.

4. REALIZACJA

Realizacja projektów odbywała się od 29 września 2003r. do 29 września 2004 r.

W tym okresie beneficjenci nie zgłaszali większych problemów technicznych, czy organizacyjnych. Działania przeprowadzono terminowo, z zachowaniem określonych procedur i zgodnie ze wszystkimi wymogami formalno-prawnymi Funduszu w zakresie kontraktowania, promocji, czy monitoringu.

Euroregion występował z wnioskami o zaliczki w miesiącach listopad-grudzień 2003r. Natomiast ostatnią płatność w wysokości 55% dofinansowania zrealizowano w grudniu 2004r.

Główne problemy beneficjentów z realizacją projektów:

- 1.Absencja zaproszonych gości, uczestników imprez;
2. Konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów (wiza, paszport, transport) w przypadku udziału ukraińców/ białorusinów w imprezach organizowanych na terenie Polski. – te wydatki często wykluczają udział niektórych grup ukraińskich beneficjentów ostatecznych
- 3.Opóźnienia w przepływie materiałów i informacji ze strony partnera;
- 4.Wprowadzenie obowiązku wizowego;
- 5.Brak zainteresowania mediów realizowanymi projektami.

5. SEKTORY

W edycji PHARE 2001 najczęściej projektów (18) związanych było z działalnością kulturalną. Dotyczyły one różnych jej form, takich jak: festiwale (sportu, jarmark twórczości ludowej), plenery artystyczne, imprezy masowe (dni zaprzyjaźnionych miast), współpraca partnerska miast, konferencja naukowa i wystawa oraz programy edukacyjne. Beneficjentami tego typu projektów były samorządy lokalne, muzea, towarzystwo sportowe.

Drugą grupę pod względem ilości przeprowadzonych projektów stanowią projekty dotyczące rozwoju turystyki (5). Ich głównym celem była promocja walorów turystycznych regionów przygranicznych, oznakowanie szlaków turystycznych oraz opracowanie przewodników turystycznych.

Kolejną grupę pod względem ilości przeprowadzonych projektów stanowią projekty dotyczące rozwoju gospodarczego (3). Były to przedsięwzięcia mające na celu rozwój agroturystyki, organizację spotkań i konferencji dla przedsiębiorców oraz utworzenie punktów informacji handlowej i gospodarczej. Główni beneficjenci tego sektora to samorządy lokalne.

Czwartą grupę stanowiły projekty z dziedziny lokalnej demokracji (4). Znalazły się tu projekty lokalnych władz samorządowych i organizacji pozarządowych. Były to wspólne spotkania samorządowców, utworzenie centrum informacyjno-doradczego oraz cykl szkoleń i doradztwo w celu zwiększenia absorpcji funduszy europejskich.

W tej edycji programu Phare powstało też jedno opracowanie strategiczne w zakresie ochrony przeciwpowodziowej rzeki Bug przygotowane przez organizację pozarządową.

Tabela nr 2 – Podział projektów wg sektorów

SEKTORY					
Wymiana kulturalna	Lokalna demokracja	Studia planistyczne i rozwojowe	Rozwój gospodarczy	Środowisko naturalne	Turystyka
LICZBA PROJEKTÓW					
18	4	1	3	-	5
w tym:					
imprezy sportowe (2) imprezy kulturalne (7) współpraca partnerska miast (1) plenery artystyczne (3) konferencja naukowa (1) programy edukacyjne (4)	współpraca partnerska (2) szkolenia (2)	prace badawcze (1)	rozwój agroturystyki (1) konferencje i targi (1) centrum informacyjne (1)		Promocja turystyki (5)
Łącznie: 31					

6. BENEFICJENCI

Najliczniejszą grupę beneficjentów stanowiły organizacje pozarządowe, takie jak: fundacje, stowarzyszenia, związki samorządowe. Uzyskanie unijnego wsparcia finansowego dla większości z nich było warunkiem przeprowadzenia projektów, z uwagi na nie wystarczające własne środki budżetowe. Coraz liczniejszą grupę stanowią również samorządy lokalne, angażujące w swoje przedsięwzięcia grupy lokalnej społeczności. Wciąż niewystarczający jest udział sektora edukacyjnego (tylko 1 szkoła uzyskała wsparcie).

Tabela nr 3 – Podział projektów wg rodzaju beneficjentów

BENEFICJENT	LICZBA PROJEKTÓW
Szkoły	1
Organizacje pozarządowe	15
Instytucje kulturalne	3
Gminy	2
Miasta	8
Powiaty	2

7. PARTNERZY ZAGRANICZNI

Zgodnie z zapisami „Wytycznych dla Wnioskodawców” Funduszu Małych Projektów dla Narodowego Programu Polskiego 2001 - Polska Granica Wschodnia, Partner zagraniczny wnioskodawcy (podobnie jak i partner krajowy) musiał spełniać te same kryteria kwalifikacji, co wnioskodawca (m. in. mieć charakter niedochodowy, być bezpośrednio zaangażowanym w projekt, mieć osobowość prawną). Istotnym kryterium kwalifikacyjnym była również lokalizacja siedziby paertnera. W przypadku SSERB były to jednostki z obszaru obwodu brzeskiego na Białorusi, obwodu wołyńskiego oraz rejonu Sokal i Żółkiew (obwód lwowski) na Ukrainie.

Tabela 4 - Udział partnerów zagranicznych

Kraj	Liczba projektów z udziałem partnera zagranicznego	Liczba projektów z udziałem finansowym partnera zagranicznego deklarowanym w ankiecie	Liczba projektów z faktycznie poniesionym udziałem finansowym partnera zagranicznego	Liczba projektów komplementarnych do programu po drugiej stronie granicy
Białoruś	10	0	0	0
Ukraina	28	0	0	0

Żaden z partnerów zagranicznych w projektach nie deklarował swojego wkładu finansowego, tym niemniej każdy z nich, na miarę własnych możliwości, angażował się w realizację powierzonych mu w projekcie zadań. W większości przypadków była to pomoc merytoryczna i logistyczna, często partner pokrywał koszty, nie kwalifikujące się do ogólnego rozliczenia, takie jak: transport swoich uczestników, nagłośnienie medialne imprez po swojej stronie, przygotowanie materiałów na konferencje, seminaria, czy wyposażenie swojej ekipy w sprzęt sportowy.

8. NAJCIEKAWSZE PROJEKTY

“Centrum Handlu ze Wschodem” (projekt nr 11)

Beneficjent: Miasto Chełm

Cele projektu:

- intensyfikacja współpracy gospodarczej między zaprzyjaźnionymi miastami,
- minimalizacja ujemnych konsekwencji istnienia granic w aspekcie regionalnym,
- stworzenie realnych podstaw wymiany gospodarczej pomiędzy stroną polską i ukraińską.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- nawiązanie 15 nowych kontaktów handlowych,
- kontynuacja imprezy w roku 2005 w rozszerzonym zakresie,
- wzrost o 15 % wiedzy na temat inwestowania na Ukrainie,
- wzrost wiedzy na temat międzynarodowej współpracy gospodarczej.

W wyniku realizacji projektu zorganizowano imprezę wystawienniczą “Wschodnie Inicjatywy Gospodarcze”, którą odwiedziło około 300 osób w ciągu 3 dni. Targom towarzyszyła konferencja “Współpraca bez granic”. Po odbyciu się imprezy otwarto Centrum Handlu ze Wschodem, w którym przeprowadzono szkolenie dla przedsiębiorców z zakresu zasad inwestowania na Ukrainie oraz na bieżąco udzielano porad w tym zakresie.

“Społeczność w szkole, szkoła w społeczności. Model współpracy szkoły z samorządem i organizacjami pozarządowymi na terenach wiejskich – doświadczenia polskie i ukraińskie”
(projekt nr 27)

Beneficjent: Lubelski Ośrodek Samopomocy

Cele projektu:

- Zwiększenie wiedzy o możliwościach i korzyściach współpracy samorządu, szkoły i stowarzyszeń lokalnych dal rozwoju małych społeczności wiejskich,
- zbudowanie płaszczyzny współpracy pomiędzy społecznościami polskimi i ukraińskimi na trzech poziomach; szkołami w Zezulinie i Stawku oraz szkołami Okręgu Wołyńskiego, samorządami tych gmin oraz istniejącymi lub powstającymi stowarzyszeniami,
- wypracowanie modelu szkoły wiejskiej jako centrum aktywności integrującej społeczność lokalną na podstawie doświadczeń polskich i ukraińskich.

W ramach projektu przeprowadzono 3-dniowe szkolenie dla przedstawicieli regionów Lubelskiego oraz Wołyńskiego, 2 dniowe warsztaty z pisania konkretnych projektów i budżetów. Ponadto zorganizowano staże dla grupy z Ukrainy w organizacjach na Lubelszczyźnie. Całość projektu została podsumowana w specjalnym wydaniu czasopisma LOS w języku polskim i ukraińskim oraz “Atlasie Modelowych Inicjatyw Transgranicznych” opublikowanym w formie elektronicznej na stronie www.lubelskie.ngo.pl

Trasa “Euro – Trójkąt Przyjaźni: Lublin – Luck - Brześć” (projekt nr 30)

Beneficjent: Urząd Miasta Lublin

Cele projektu:

- Rozwój turystyki a w szczególności pobudzenie aktywności turystycznej młodzieży w ramach Euroregionu Bug,
- zwiększenie dostępu do informacji na temat przygranicznej oferty turystycznej i stworzenie wizerunku Euroregionu Bug jako celu podróży na rynkach wewnętrznych i zewnętrznych poprzez wytyczenie, wypromowanie i zarządzanie ponadnarodowym markowym szlakiem turystycznym.

Jako jedno z nielicznych przedsięwzięć w tej edycji programu Phare, projekt trasy “Euro – Trójkąt Przyjaźni” angażował partnerów z trzech krajów, których regiony wchodzą w skład Euroregionu Bug. Projekt trasy turystycznej obejmującej głównie trzy największe miasta regionów lubelskiego, wołyńskiego oraz brzeskiego obejmował poza samym wytyczeniem trasy szereg działań mających na celu jego promocję oraz popularyzację. Opracowano i wydano dużą ilość materiałów promocyjnych i informacyjnych na temat trasy w tym 2 rodzaje map oraz przewodnik po trasie w czterech językach. Dla lepszego funkcjonowania trasy utworzono Punkt Obsługi Trasy z siedzibą w Lublinie.

“Transgraniczna strategia przeciwpowodziowa w dolinie rzeki Bug” (projekt nr 56)

Beneficjent: Europejskie Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej “Dom Europy”

Cele projektu:

- Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na obszarze trans-granicznym w dolinie rzeki Bug,
- przygotowanie samorządów przygranicznych regionów Polski, Białorusi i Ukrainy do trans-granicznego planowania na przykładzie zarządzania gospodarką wodną.

W ramach projektu zaangażowano wszystkich partnerów zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa przeciwpowodziowego rzeki Bug. W ramach podjętych działań nie tylko

opracowano dokument o znaczeniu strategicznym dla trzech przygranicznych regionów ale stworzono również odpowiednie struktury na szczeblu politycznym – komitet sterujący, który powinien funkcjonować także po zakończeniu projektu.

9. EFEKTY

W tej edycji programu Phare przeważały projekty kulturalne, z których większość zakładała udział od kilkudziesięciu do kilkuset osób. W przypadku jednej imprezy możemy mówić o charakterze masowym (12 000 widzów). Szereg projektów zakładał wydanie różnego rodzaju publikacji, średnio nakład oddzielnych publikacji wynosił ok. 1000 egz., w wielu projektach utworzono strony internetowe.

Liczba organizacji uczestniczących w projektach	Liczba organizacji partnerów zagranicznych biorących udział w projektach	Liczba bezpośrednich uczestników projektów (osób zaproszonych, zakwalifikowanych do zawodów, uczestników festiwalu itp.)	Liczba odbiorców pośrednich (np. widzów, słuchaczy, czytelników, w przybliżeniu)	Liczba publikacji (np. map, przewodników, projektów badawczych/studiów/ koncepcji, plakatów, zaproszeń, materiałów seminaryjnych itp.)	Liczba projektów inicjujących współpracę transgraniczną
280	188	6700	56000	14800	31

10. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW

Kwota Phare zatwierdzona (w EUR)	Kwota Phare wykorzystana (w EUR)	Kwota Phare wykorzystana (w %)	Kwota Phare niewykorzystana (w EUR)
492584,46	411668,63	83,57%	16.42%

Różnice w wykorzystaniu środków wynikają z dużych różnic kursowych Euro, które miały miejsce w okresie realizacji projektów. Poza tym, kilku zadań nie udało się beneficjentom zrealizować lub zostały zrealizowane w części. W wielu przypadkach poważnym ograniczeniem w realizacji zaplanowanych zadań było wprowadzenie obowiązku wizowego dla obywateli Ukrainy i Białorusi.

11. WKŁAD WŁASNY BENEFICJENTÓW

Wkład deklarowany w fiszce (w EUR)	Wkład faktycznie poniesiony (w EUR)	Wkład własny faktycznie poniesiony (w %)
183623,67	154367	84,06

Wkład własny beneficjentów został zrealizowany w kwocie niższej niż zakładano z podobnych względów jak w przypadku wykorzystania dotacji Phare.

12. MONITORING

Nadzór nad realizacją poszczególnych działań przebiegał prawidłowo. Jednakże ze względu na brak środków finansowych na pomoc techniczną Stowarzyszenie Samorządów

Euroregionu Bug ograniczyło monitoring tylko do najważniejszych wydarzeń związanych z wdrażaniem Funduszu Małych Projektów edycji PHARE 2001. Pracownicy Biura SSERB uczestniczyli w imprezach organizowanych przez wnioskodawców, nadzorowali poprawność formalną i techniczną realizowanych działań. W wyniku kontroli nie stwierdzono większych uchybień, natomiast wszelkie błędy w procedurach zostały opisane w notatkach pokontrolnych. Do najczęstszych uchybień formalnych stwierdzonych podczas monitorowania edycji PHARE 2001 zaliczyć należy m.in. niewielkie nieprawidłowości techniczno-organizacyjne oraz niewystarczającą promocję SSERB oraz niedostateczne informowanie o finansowaniu projektu ze środków UE, niewystarczające starania w zakresie promocji imprez pod względem nagłośnienia medialnego.

13. PROMOCJA UE

Promocja Unii Europejskiej odbywała się zgodnie ze „*Wskazówkami praktycznymi dotyczącymi wymogów promocji i publikowania informacji o pomocy Unii Europejskiej w ramach PHARE*”. W trakcie monitoringu realizacji projektów pracownicy Biura SSERB nie stwierdzili w tym zakresie żadnych poważniejszych uchybień proceduralnych ze strony beneficjentów. Informacje o wsparciu finansowym UE, poza pewnymi wyjątkami, znajdowały się we wszystkich drukowanych materiałach konferencyjnych i seminaryjnych, publikacjach, tablicach informacyjnych, plakatach, a także rozpowszechniane były w mediach w trakcie realizacji działań (ogłoszenia prasowe, radio, telewizja). Stosownie do wymogów formalnych oznakowano również sprzęt zakupiony dzięki finansowemu wsparciu UE.

14. WNIOSKI

W ramach Funduszu Małych Projektów dla Narodowego Programu Polskiego 2001 - Polska Granica Wschodnia na obszarze Euroregionu Bug zrealizowano 31 projektów o ogólnej wartości **566035,63 EUR**. Dofinansowanie PHARE wyniosło **411668,63 EUR** (72,72% łącznej wartości projektów), wkład własny beneficjentów – **154367 EUR** (27,27% łącznej wartości).

Realizacja FMP edycji PHARE 2001 przyniosła trwałe efekty w wielu dziedzinach współpracy euroregionalnej, umożliwiła wymianę doświadczeń oraz przyczyniła się do zniwelowania uprzedzeń. Pobudzono proces powstawania nowych więzi społecznych i gospodarczych, wzmocniono również kontakty już istniejące.